

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 lutego 2018 roku

Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Paweł Błasiak

Protokolant: Paweł Ramotowski

po rozpoznaniu w dniu 1 lutego 2018 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa W. K.

przeciwko Bankowi (...)

o zapłatę

I. powództwo oddala;

II. zasądza od powoda W. K. na rzecz pozwanego Banku (...) kwotę 5.417,00 zł (pięć tysięcy czterysta siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Powód W. K. w dniu 16 marca 2017 r. wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od strony pozwanej – Banku (...) kwoty 55.860,00 zł z tytułu wykupu listów zastawnych, jak również zasądzenia od pozwanego kosztów sądowych. W uzasadnieniu powód wskazał, że jest posiadaczem trzech listów zastawnych wydanych przez pozwanego w dniu 01 stycznia 1933 r., które nie zostały wykupione przez pozwanego (pозew – k. 4-7).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany wskazał, iż roszczenia powoda z tytułu wykupu listów zastawnych o nr (...) i (...) są bezpodstawne z uwagi na utracenie przez nich mocy prawnej na skutek nie dokonania ich rejestracji. Z kolei odnośnie listu zastawnego o nr (...) strona pozwana podniosła, iż roszczenie z tego tytułu mimo zarejestrowania uległo przedawnieniu w dniu 01 stycznia 1993 roku. (odpowiedź na pozew – k. 21-24).

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód W. K. jest posiadaczem trzech listów zastawnych na okaziciela wydanych przez Bank (...) z gwarancją Skarbu Państwa Polskiego w dniu 01 stycznia 1933 r. o numerach: (...) na 100 złotych w złocie lub ich równowartości w jednej z walut obcych tamże wskazanych, którego okres umorzenia z 36,5 lat został przedłużony do 50 lat, licząc od dnia 01 stycznia 1933 r.; (...) i (...) na 1000 złotych w złocie lub ich równowartości w jednej z walut obcych tamże wskazanych, których okres umorzenia wynosił 36,5 lat, licząc od dnia 01 stycznia 1933 r. Oprocentowanie wszystkich wyżej wymienionych trzech listów zastawnych z 7 % zostało obniżone do 5,5 % w stosunku rocznym. List zastawny o nr (...) został zarejestrowany w dniu 12 marca 1948 r. zgodnie z dekretem z dnia 03.02.1947 r. o rejestracji i umarzaniu niektórych dokumentów na okaziciela emitowanych przed dniem 1 września 1939 r. Bank (...) zobowiązał się wypłacić

okazicielowi przedmiotowych listów zastawnych kwoty w złotych na nich wskazane w złocie lub ich równowartości w jednej z walut w nich wymienionych w terminie 36,5 lat (50 lat w przypadku listu nr (...)) od daty 1 stycznia 1933, o ile listy te nie zostaną umorzone w drodze losowania, co nie nastąpiło. W zakresie określonym w art. 6 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 maja 1924 r. o połączeniu (fuzji) Państwowych Instytucji Kredytowych w Bank Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. Nr 46, poz. 477) Skarb Państwa udzielił gwarancji za zobowiązania Banku (...) wynikające z listów zastawnych.

(dowód: okoliczności bezsporne, nadto listy zastawne – k. 10).

W dniu 20 lipca 2016 r. powód poinformował pozwanego bank, iż jest w posiadaniu trzech listów zastawnych na łączną kwotę 2100 zł. Strony prowadziły między sobą korespondencję mailową, a w piśmie z dnia 08 sierpnia 2016 r. skierowanym do powoda, Bank (...) podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko odmawiające wypłaty zgłaszanych roszczeń przez powoda związanych z przedmiotowymi listami zastawnymi (dowód: pismo pozwanego z dn. 08.08.16 r. – k. 9, korespondencja mailowa – k. 39-50).

Sąd dokonał następującej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

Dano wiarę załączonym do akt sprawy dokumentom ich kserokopiom, gdyż ich prawdziwość i wiarygodność w świetle zebranego materiału dowodowego i po jego wszechstronnym rozważeniu nie nasuwa żadnych wątpliwości. Dokonując kontroli formalnej dokumentów sąd nie stwierdził ich fałszowania przez podrobienie lub przerabianie. Strony niniejszego postępowania nie kwestionowały również prawdziwości przedkładanych dokumentów i ich kserokopii. Kserokopie dokumentów Sąd potraktował jako twierdzenia strony niezaprzeczone przez stronę przeciwną.

Sąd oparł nadto na okolicznościach przyznanych przez strony, które zgodnie z art. 229 k.p.c. nie wymagają przeprowadzenia dowodów

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

W ocenie Sądu, niniejsze powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Bezspornym między stronami pozostawał fakt, iż powód jest posiadaczem trzech listów zastawnych wydanych przez Bank (...) w dniu 01 stycznia 1933 r.

Listy zastawne Banku (...) w W., jako dokumenty na okaziciela emitowane przed dniem 01 września 1939 r., podlegały rejestracji w trybie przepisów dekretu z dnia 03 lutego 1947 roku o rejestracji i umarzeniu niektórych dokumentów na okaziciela emitowanych przed dniem 01 września 1939 r. (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 03 grudnia 2010 r. w sprawie I ACa 615/10). Przedmiotowe listy zastawne, wydane zostały na podstawie udzielonej przez pozwanego bank długoterminowej pożyczki amortyzacyjnej, zabezpieczonej hipotecznie, przy czym upoważnienie do wydawania w takim wypadku listów zastawnych wynikało z art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 maja 1924 r. o połączeniu (fuzji) Państwowych Instytucji Kredytowych w Bank Gospodarstwa Krajowego oraz § 13 statutu Banku, nadanego rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 31 maja 1924 r. o statucie Banku Gospodarstwa Krajowego. Ww. listy emitowane przez Bank objęte były gwarancją Państwa w zakresie określonym w art. 6 cytowanego rozporządzenia. Gwarancja oznaczała przyjęcie przez Skarb Państwa odpowiedzialności za zobowiązania Banku (...) wypływające z emisji listów zastawnych, co jednak nie nadawało tym dokumentom charakteru państwowych papierów wartościowych. Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, iż listy zastawne Banku (...) w W., jako dokumenty na okaziciela emitowane przed dniem 1 września 1939 r., podlegały rejestracji w trybie przepisów dekretu z dnia 3 lutego 1947 r. o rejestracji i umarzeniu niektórych dokumentów na okaziciela emitowanych przed dniem 1 września 1939 r. (Dz. U. Nr 28 z 1948 r., poz. 190 z późn. zm.). Powoływane przez powoda wyłączenie obowiązku rejestracji, wymienione w art. 18 ust. 1 pkt 4 dekretu, dotyczy banknotów i innych dokumentów płatnych za okazaniem, a listy zastawne powoda nie były banknotami ani dokumentami płatnymi za okazaniem jak np. weksel, gdyż były płatne po spełnieniu szeregu warunków wskazanych w tych listach, w szczególności po upływie wskazanego tam czasu (36,5 i 50 lat od daty wystawienia). Konsekwencją braku rejestracji do dnia 31 marca 1949 r., była utrata mocy prawnej dokumentu (art. 6

w związku z art. 1 ust. 1 dekretu). Posiadacz takiego dokumentu nie może więc domagać się realizacji przewidzianego w cytowanym wyżej § 13 statutu Banku prawa do wypłaty odsetek i kapitału pod warunkami wyszczególnionymi w listach zastawnych. Z trzech listów zastawnych będących w posiadaniu powoda, jedynie list zastawny o nr (...) – VII emisji na 100 złotych w złocie został zarejestrowany w dniu 12 marca 1948 roku zgodnie z przepisami przedmiotowego dekretu. Z uwagi na brak rejestracji listów zastawnych o numerach (...) i (...) do dnia 31 marca 1949 r., dokumenty te niewątpliwie utraciły moc prawną.

Skoro tutejszy Sąd doszedł do przekonania, że przedstawione przez powoda listy zastawne o nr (...) i (...) utraciły moc, to roszczenia majątkowe zgłaszane przez powoda wygasły, a tym samym nie mogą być dochodzone.

Niezależnie od powyższego roszczenia wynikające z listów zastawnych nr (...) i (...), jak i przede wszystkim nr (...), mimo poprawnego jego zarejestrowania, uległy przedawnieniu. Zarzut przedawnienia został zgłoszony przez pozwanego.

Na podstawie art. 117 § 1 k.c., z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu, zaś zgodnie z § 2 tego artykułu, po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Jednakże zrzeczenie się zarzutu przedawnienia przed upływem terminu jest nieważne. Stosownie do brzmienia art. 118 k.c., jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Z kolei zgodnie z art. 120 § 1 k.c. bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Nie ulega wątpliwości, iż niniejszej sprawie termin przedawnienia wynosi właśnie 10 lat.

Sąd miał na uwadze, iż roszczenia wynikające z listu zastawnego o nr (...) z uwagi na wydłużony okres umorzenia do 50 lat, stały się wymagalne w dniu 01 stycznia 1983 r. (licząc od daty jego wystawienia, tj. od dnia 01 stycznia 1933 r.). Zatem powód miał 10-letni termin od tej daty, aby dochodzić roszczenia o wykup tego listu zastawnego, czego jednakże nie uczynił. Tym samym przedawnienie tego roszczenia nastąpiło w dniu 1 stycznia 1993 r., tj. po 10 latach od dnia, kiedy roszczenie stało się wymagalne. Z kolei jeśli chodzi o roszczenia dotyczące listów zastawnych o numerach (...) i (...), z uwagi na 36,5 letni okres umorzenia, stałyby się wymagalne w dniu 1 lipca 1969 roku (licząc od dnia 01 stycznia 1933 r.). Niezależnie od tego, iż ww. listy zastawne utraciły moc z uwagi na brak ich zarejestrowania, to i tak roszczenia dotyczące tych listów uległy przedawnieniu z dniem 1 lipca 1979 r. z uwzględnieniem 10-letniego terminu przedawnienia wynikającego z art. 118 k.c. w związku z art. 120 § 1 k.c.

Powód podnosił nadto, iż w okresie od końca 1948 r. do dnia 01 czerwca 1989 r. Bank (...) nie prowadził działalności operacyjnej, nie posiadał oddziałów ani agencji, a zatem wskazywał, że nie było fizycznej możliwości realizacji zobowiązań Banku w stosunku do posiadaczy listów zastawnych. Z uwagi na powyższe powód powoływał się na art. 121 pkt 4 k.c., zgodnie z którym bieg przedawnienia ulega zawieszeniu co do wszelkich roszczeń, gdy z powodu siły wyższej uprawniony nie może ich dochodzić przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw danego rodzaju - przez czas trwania przeszkody. Pozwany bank działał nieprzerwanie od 1924r. Początkowo na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 maja 1924 r. o połączeniu (fuzji) Państwowych Instytucji Kredytowych w Bank Gospodarstwa Krajowego oraz statutu Banku, nadanego rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 31 maja 1924 r. o statucie Banku Gospodarstwa Krajowego. Drugi statut tego banku został nadany zarządzeniem Ministra Finansów z 20 stycznia 1961r. W ocenie Sądu w niniejszej sprawie brak jest również podstaw do uznania uwarunkowań politycznych istniejących w Polsce w latach 1945-1989 za siłę wyższą uniemożliwiającą powodowi dochodzenie przed sądem powszechnym roszczenia o wykup listów zastawnych. Powód nie wykazał, że nie mógł dochodzić swych roszczeń w tych latach, nie podając przy tym żadnych okoliczności jego indywidualnie dotyczących, które pozbawiałyby go prawa do sądu, mimo że nie miało miejsca zawieszenie wymiaru sprawiedliwości (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2003 r., V CKN 1464/50, Lex nr 146450). Nawet uznanie, że sytuacja społeczno - polityczna istniejąca w Polsce w latach 1945- 1989 uniemożliwiała powodowi skuteczne dochodzenie

roszczenia o wykup obligacji i przyjęcie, iż bieg 10-letniego terminu przedawnienia roszczeń dochodzonych pozwem rozpoczął się dopiero po dniu 4 czerwca 1989 r. (tj. po dacie pierwszych po II wojnie światowej w Polsce demokratycznych wyborów), to i tak upłynął on przed dniem złożenia przez powoda pozwu, co nastąpiło w 2017 r.

Reasumując, Sąd oddalił powództwo w całości, albowiem roszczenia z listów zastawnych o nr (...) i (...) utraciły moc z uwagi na brak ich rejestracji zgodnie z dekretem z dnia 03 lutego 1947 roku o rejestracji i umarzaniu niektórych dokumentów na okaziciela emitowanych przed dniem 01 września 1939 r., a ponadto roszczenia z tych listów, jak i z listu zastawnego o nr (...) uległy przedawnieniu.

W punkcie II wyroku natomiast Sąd orzekł o kosztach procesu na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Powód niewątpliwie przegrał proces w całości, a zatem obowiązany jest zwrócić pozwanemu poniesione przez niego koszty procesu. Pozwany poniósł koszty w łącznej wysokości 5.417,00 zł, na którą złożyło się wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika w wysokości 5.400,00 zł i opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji wyroku.